

УДК 378

DOI: <https://doi.org/10.17721/2415-3699.2023.17.05>

Надія КУЗЬМЕНКО, д-р пед. наук, проф.

ORCID ID: 0000-0002-2768-5156

e-mail: nadia21@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАЦЬКІЙ ПРАКТИЦІ – ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Порушено питання важливості використання викладачами вищої школи освітніх технологій (інформаційної, кооперованого навчання, моделюючої, проєктивної та ін.), які є важливим інструментом ефективності освітнього процесу й контролю за його якістю. Проаналізовано внесок вітчизняних дослідників у вивчення проблеми використання освітніх технологій. Розкрито сутність понять "освітня технологія", "педагогічна технологія". Освітня технологія розглядається як відкрита педагогічна система, яка складається з концептуально-цілевих (мета, що відповідає освітнім концепціям), змістових (зміст технології), процесуальних (технологічний процес: форми, методи, засоби взаємодії суб'єктів та об'єктів технології), результативно-аналітичних (результат і його аналіз) компонентів.

Освітні технології – широке поняття, яке включає і педагогічні, до складу яких входять навчальні, виховні технології та технології управління. Освітніми технологіями є також соціально-виховні й інформаційно-комунікаційні, які є наскрізними, перетинають усі виділені групи технологій, використовуються в навчанні, вихованні (соціальному вихованні) та управлінні. Прیدілена увага визначенню сутності й особливостей використання проєктної технології у викладацькій практиці, наведено приклад, прописано основні вимоги організації проєктної діяльності студентів і роль викладача в цьому процесі, визначено умови розробки освітнього проєкту.

Ключові слова: технологія, освітня технологія, педагогічна технологія, проєктивна технологія.

Вступ

Найважливішим показником ефективності діяльності закладу освіти є якість підготовки фахівців. Водночас це той показник, який непросто об'єктивно виміряти, особливо під час освітнього процесу. Об'єктивну оцінку найчастіше дає ринок праці, життя після закінчення університету, коли вчорашній студент опиняється в умовах професійної діяльності і змушений самостійно ліквідувати університетські прогалини у знаннях і навичках. Проте, під час освітнього процесу у вищій школі є потенційні можливості впливу на підвищення його якості. Важливим інструментом ефективності освітнього процесу у вищій школі та контролю за його якістю є використання у викладацькій практиці інноваційних освітніх технологій (інформаційної, кооперованого навчання, моделюючої, проєктивної та ін.), які допоможуть викладачам і студентам продуктивніше використовувати навчальний час, поглибити знання та сформувати стійкі вміння й навички з тієї чи іншої теми певної навчальної дисципліни.

Викладачеві вищої школи необхідно орієнтуватися в широкому спектрі інноваційних освітніх і педагогічних технологій. Тезаурус професійної діяльності фахівців освітньої сфери неможливий без усвідомлення і практичного використання таких понять як "освітні технології", "педагогічні технології", "технології навчання" (виховання, управління, дидактичні технології). Будь-яка технологія передбачає мистецтво володіння процесом, певну послідовність операцій із використанням необхідних засобів (матеріалів, інструментарію й алгоритму дій). У процесуальному розумінні технологія має дати відповідь на запитання: як досягти результату діяльності (з використанням чого і якими засобами?). Поняття технології водночас відображає спрямованість наукових чи практичних досліджень (зокрема й педагогічних) на радикальне вдосконалення діяльності людини, підвищення її результативності. Без оволодіння освітніми і педагогічними технологіями неможливо бути грамотним і конкурентоспроможним фахівцем освітньої сфери. Адже застосування освітніх технологій (інформаційної, моделюючої та проєктивної, кооперованого навчання та ін.) у викладацькій діяльності допоможе і викладачеві, і

студентам продуктивно використовувати час і поглибити знання з тієї чи іншої навчальної дисципліни.

Проблема використання освітніх технологій неодноразово була предметом дослідження й обговорення вітчизняних науковців. Дослідник О. Янкович розкриває теоретичні аспекти технологізації освіти й аналізує найбільш поширені освітні технології сучасних закладів освіти в Україні та Польщі. Він досліджує особливості використання навчальних, виховних, соціально-виховних, інформаційних та управлінських технологій (Янкович, 2015). Л. Ребуха вивчає змістове наповнення освітніх інноваційних технологій і класифікує їх відповідно до певних критеріїв: за змістовим критерієм і критерієм способу передачі інформаційних повідомлень, виокремлюючи такі види: особистісно-орієнтовану, інтерактивну, інформаційно-комунікативну, технологію навчальних проєктів, інтегровано-розвивальну та модульно-рейтингову.

Дослідник А. Савельєв згрупував освітні технології відповідно до спрямованості дії студентів і викладачів; мети навчання; предметно-змістового середовища (соціогуманітарні, природничі дисципліни тощо); використовуваних технічних засобів (аудіо- та відеовізуальні, комп'ютерні тощо); організації навчального процесу (індивідуальні, колективні) і методичних завдань.

Теоретичні й практичні аспекти інноваційних педагогічних технологій організації освітнього процесу в закладах вищої освіти розглядалися у дослідженнях О. Гохберг, О. Євдокимова, І. Козловської, А. Слободенюка. Інноваційні технології професійної підготовки майбутніх учителів розкриті в роботах І. Богданової.

Метою статті є висвітлення важливості використання викладачами вищої школи освітніх технологій задля підвищення якості освітнього процесу.

До **завдань** статті відносимо аналіз останніх досліджень і публікацій означеної проблеми, визначення сутності освітніх технологій та основних вимог щодо організації дослідницької проєктної діяльності студентів.

Огляд літератури. Технології класифікують за напрямками: методологічні освітні технології (на рівні педагогічних теорій, концепцій, підходів); стратегічні освітні технології (на рівні організаційної форми взаємодії); тактичні освітні технології (на рівні методики, методу,

© Кузьменко Надія, 2023

прийому навчання), що дозволяє побудувати логічне осмислення поняття "технології" від загального сприйняття до конкретного застосування: освітні технології – педагогічні технології – технології навчання (дидактичні технології), технології виховання, технології управління навчальним процесом – педагогічна техніка. Ретроспективний аналіз освітніх технологій дозволяє стверджувати, що сучасна педагогічна наука – синтез досягнень практики минулих поколінь, поєднання традиційних елементів набутого досвіду зі здобутками сучасного соціального прогресу.

Освітня технологія є відкритою педагогічною системою, яка складається з концептуально-цільових (мета, що відповідає освітнім концепціям), змістових (зміст технології), процесуальних (технологічний процес: форми, методи, засоби взаємодії суб'єктів та об'єктів технології), результативно-аналітичних (результат і його аналіз) компонентів.

Основними етапами реалізації освітньої технології є: цілетворення (точне визначення бажаного результату як сукупності дій); діагностика (виявлення вихідного рівня спостережуваних дій); рецептування або проектування (створення програми спільної роботи учасників освітнього процесу); здійснення технологічного процесу (забезпечення умов для втілення програми); оцінка й корекція результатів (зіставлення результатів із визначеним еталоном).

Освітні технології ідентифікують загальну стратегію розвитку освіти, єдиного освітнього простору; їхнє призначення – прогнозування розвитку освіти, його конкретне проектування та планування, передбачення результатів, а також визначення відповідних освітнім цілям стандартів. Освітні технології – широке поняття, воно включає педагогічні, до складу яких входять навчальні, виховні технології та технології управління. Освітніми технологіями є також соціально-виховні та інформаційно-комунікаційні, які є наскрізними, перетинають усі виділені групи технологій, використовуються в навчанні, вихованні (соціальному вихованні) та управлінні (Пехота, О. М., 2004).

Педагогічна технологія – це створена, адекватно до потреб і можливостей особистості та суспільства, теоретично обґрунтована освітня система соціалізації, особистісного і професійного розвитку й саморозвитку людини в освітній установі, яка, унаслідок упорядкованих професійних дій педагога за оптимальності ресурсів і зусиль усіх учасників освітнього процесу, гарантовано забезпечує ефективну реалізацію свідомо визначеної освітньої мети.

Серед різноманітних напрямів педагогічних технологій найбільш універсальними є навчання у співпраці або коопероване навчання, метод проектів, ігрові технології та диференційований підхід у навчанні тощо. Означені технології дозволяють розв'язати основні завдання: розвиток пізнавальних навичок студентів (учнів), умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного та творчого мислення.

Надзвичайно ефективною є проективна технологія, або, як її ще називають, "метод проектів".

Суть проектної технології полягає у функціонуванні цілісної системи дидактичних засобів (змісту, методів, прийомів тощо), що адаптує освітній процес до структурних та організаційних вимог навчального проектування, яке так само передбачає системне й послідовне

моделювання тренувального розв'язання проблемних ситуацій. Це вимагає від учасників освітнього процесу пошукових зусиль, спрямованих на дослідження й розробку оптимальних шляхів їхнього розв'язання (проектів), їх неодмінний захист та аналіз підсумків упровадження.

Робота з проектами посідає особливе місце в системі вищої освіти, дозволяючи студенту набувати знання, які не досягаються з використанням традиційних методів навчання, оскільки у проектній діяльності студенти самостійно роблять вибір і виявляють ініціативу.

Із цього погляду цілісний проект повинен мати практичну цінність, передбачати проведення студентами самостійних досліджень, бути однаково непередбачуваним як у процесі роботи над ним, так і на завершальному етапі, бути гнучким у виборі напрямку роботи й термінів виконання, передбачати можливість розв'язання актуальних проблем, надавати студенту можливість навчатися відповідно до його реальних навчальних можливостей, сприяти прояву здібностей студента в розв'язанні завдань більш широкого спектру, сприяти налагодженню взаємодії між студентами та формуванню вмінь командної роботи.

Сучасна проектна технологія є історично невід'ємною від американського "методу проектів" і концептуальних засад прагматизму, які будь-яку активність людини вимірюють насамперед її практичною цінністю.

Найбільш яскраво цей підхід до освітньої діяльності представлено в поглядах американського філософа та педагога Дж. Дьюї:

- здібності дитини закладені природою, а школа повинна створити умови для їхнього розкриття;
- знання мають слугувати пристосуванню людини до оточення й повинні мати практичне спрямування;
- головним є не кількісні характеристики знань, набутих учнями у школі, а вміння використовувати їх у певній ситуації;
- важливо підпорядковувати зміст навчання розв'язанню практичних проблем, які відповідають силам, підготовці й інтересам дитини;
- розв'язання проблем вимагає поєднання розумової і фізичної праці, що має розвивальну та суспільну цінність (Сазоненко, 2000).

Проте, першим увів поняття "метод проектів", зробив науковий опис і спробу класифікації послідовник Дж. Дьюї – В. Кільпатрик. Головним завданням школи він проголосив "виховання вільних громадян", яке має складатися з "системи цільових проектів", і представив гуманістичну ідею вільного виховання у вигляді відносно структурованої системи навчання, вказавши на мотиваційну спрямованість і розвивальне значення такої системи. В. Кільпатрик вважав, що знання, здобуті у процесі реалізації проекту, набувають особливої міцності й усвідомлення та, що дуже важливо, асоціюються з отриманим задоволенням. А це стає стимулом (поштовхом) до нового пошуку, який викликає нові проекти й нові асоціації.

Процес навчання, на думку В. Кільпатрика, зводився до ланцюга проблемних ситуацій, що провокувалися безпосередніми подразниками – своєрідними джерелами пізнання і предметами побуту, живої природи, технічними пристроями, казками тощо.

В. Кільпатрик виокремив чотири типи шкільних проектів: втілення ідеї (плану) у зовнішню форму, отримання естетичної насолоди, подолання інтелектуальної перепони та здобуття нових знань і досвіду.

Е. Колінз, американський педагог-дослідник, вийшов на експериментальний рівень реалізації ідеї проєктного навчання. Порівнюючи ефективність освітнього процесу у трьох школах штату Міссурі, одна з яких працювала за "методом проєктів", він дійшов висновку щодо кращих показників успішності з усіх навчальних дисциплін вихованців експериментальної школи. Крім того, вони виявили практичні вміння, професійну спрямованість, звичку цінувати час і працю набагато кращі, ніж учні двох інших шкіл. Відповідно до переваги якоїсь форми діяльності учнів шкільні проєкти класифікувалися на: ігрові, розповідні, екскурсійні та ручні.

У 20-х рр. ХХ ст. науковцями США й ряду країн Європи "метод проєктів" ототожнювався з:

- доцільною навчальною діяльністю учнів відповідно до їхніх інтересів і життєвих потреб;
- конструктивною альтернативою класно-урочної системи;
- раціональним засобом реалізації принципів дитиноцентристської педагогіки (педології).

Принциповим здобутком педагогічної науки початку ХХ ст. стало усвідомлення потреби в дидактичному забезпеченні процесу пробудження суб'єктного потенціалу особистості учня/студента та набуття нею потреби в системному саморозвитку (Сазоненко, 2000).

Результати

Проєкти охоплюють величезну кількість завдань, залежно від яких їх можна умовно розділити на два типи. До першого типу належать проєкти, що мають практичний характер і основним завданням яких є розв'язання певної проблеми. Студенти повинні надати доповідь зі своїми результатами або креслення працюючого пристрою чи будівлі.

Завдання проєктів другого типу окреслені менш чітко. Студенти повинні вивчити якийсь новий матеріал або виконати певні вправи для досягнення якої-небудь мети.

Детальний аналіз цих двох типів завдань вказує на декілька нових ідей, що стосуються організації процесу управління проєктами, і те, що ми намагаємося оцінювати у проєктах, стане більш очевидним.

Завдання проєктів другого типу можуть розділитися на такі групи: формування індивідуальних навичок, міждисциплінарних навичок, навичок роботи у групах, навичок спілкування та робота з особистою самосвідомістю.

Студенти під час роботи над проєктом вчать: формулювати і висловлювати незалежні думки, збирати й аналізувати незнайому інформацію, інтегрувати знання, одержані з різних джерел, сприймати факти, погляди й ситуації в незнайомих ракурсах, бути готовими до суперечливих, спірних тверджень; очолювати команду й організовувати проведення зустрічей, працювати в групах, розвивати відчуття такту і дипломатичність, керувати людьми та спрямовувати їхню діяльність. Проєктна діяльність дозволяє вивчати власні сильні і слабкі сторони, одержувати відчуття задоволення від виконаної роботи, давати реальну оцінку своїх можливостей щодо поставленого завдання, добиватися відчуття автономії і свободи у процесі навчання. У студентів формуються навички спілкування, зокрема, навички переконливого, логічно побудованого аргументування; навички сприйняття інформації на слух і постановки питань у процесі вибору й засвоєння інформації.

Окрім вищезазначених, студенти у процесі роботи над проєктом ставитимуть і розв'язуватимуть свої власні, специфічні завдання. До речі, на деякі з навичок

викладачеві варто звернути увагу студентів ще до того, як вони знадобляться. Ідеться про вміння збирати й аналізувати інформацію і писати зв'язний звіт про виконану роботу.

Тематика освітніх проєктів може бути різноманітною: від експериментального вивчення та використання природних явищ, дослідження технічних процесів до створення теоретичних моделей, фантастичних і соціальних розробок, конструювання об'єктів із заданими властивостями, а також на літературні, культурні, історичні й інші теми. Проте, незалежно від тематики освітній проєкт має структурну основу, яка відображається в положенні про проєкт або у його програмі. До структурної основи входять такі обов'язкові елементи: назва проєкту; цитата, гасло або інша форма представлення проєкту; загальна характеристика проєкту; ідея проєкту; мета й завдання проєкту; учасники проєкту; умови реєстрації у проєкті; терміни реалізації й етапи проведення проєкту; умови участі у проєкті (організаційні, технічні й інші); особливості проведення проєкту, види діяльності учасників; форми взаємодії організаторів проєкту із його учасниками й іншими суб'єктами; критерії оцінювання робіт окремих учасників, усього проєкту; діагностична й оцінна група; результати проєкту, їхня оцінка; перспективи продовження й розвитку проєкту; автори, координатори, адміністратори, організатори проєкту.

Назва, кількість, послідовність, зміст і стиль структурних елементів проєкту формулюються на основі конкретної мети й завдань. Стиль положення про проєкт може відповідати основній ідеї проєкту.

Український педагог Григорій Ващенко диференціював методи навчання за роллю, яку відіграє учень у освітньому процесі. Під таким кутом зору Г. Ващенко охарактеризував методи навчання. На його думку, під час використання пасивних методів або методів готових знань (лекція, розповідь тощо) учень є об'єктом педагогічного впливу вчителя.

Напівактивні методи (метод розмов, сократівський або евристичний метод, лабораторно-ілюстративний метод та інші) Г. Ващенко вважав більш ефективними, оскільки вони дозволяють учням/студентам не механічно, а свідомо засвоювати навчальний матеріал.

Серед активних методів навчання, які перетворюють учня на суб'єкт освітнього процесу, Г. Ващенко виділяв дослідницький метод (учень – учений-теоретик) і метод проєктів, у якому учень виконує функції практичного діяча. Обидва методи розвивають в учнів/студентів творчі здібності і є методами шукань. (Ващенко, 1997).

А. Алексюк вважав метод навчання "не лише формою руху пізнавальної діяльності студентів, а й формою руху їхньої творчої діяльності" (Алексюк, 1998).

Головним елементом проєктної технології в підготовці фахівців освітньої сфери є не власне проєкт, а процес проєктування студентського пошуку – від моделювання тренувальних умов для постановки навчальної проблеми та її дослідження до конструювання й захисту оптимальних шляхів її розв'язання у вигляді, що має структурну форму проєкту.

Раціональне використання проєктної технології у практиці вищої школи обумовлює потребу в системному підході до формування умінь і навичок, необхідних для проєктної діяльності, і гнучкій координації послідовного залучення різних форм навчальних проєктів (колективних та індивідуальних, монопредметних, поліпредметних, різних за термінами виконання тощо).

Метод проєктів передбачає досягнення дидактичної мети через детальне розв'язання проблеми, яка повинна завершитись цілком реальним практичним результатом, оформленим відповідним способом. Для досягнення цієї мети студенти повинні навчитись самостійно мислити, окреслювати й розв'язувати проблеми, інтегрувати знання різних навчальних предметів, установлювати причинно-наслідкові зв'язки, прогнозувати наслідки реалізації різних варіантів. Виконання проєктів розраховується на певний проміжок часу, протягом якого здійснюватиметься самостійна, індивідуальна, парна та групова роботи.

До основних вимог організації проєктної діяльності студентів належать:

- окреслення конкретної проблеми, розв'язування якої вимагає знань, дослідницької діяльності, критичного всебічного аналізу та пошуку;
- теоретична, практична, пізнавальна значущість очікуваних результатів (наприклад доповідь на науково-практичній конференції, публікації в наукових виданнях);
- самостійна діяльність студентів (індивідуальна, парна, групова);
- структурування змістової частини проєкту із зазначенням поетапних результатів;
- використання системи наукових методів дослідження, яка передбачає певну послідовність дій: визначення об'єкта, предмета, завдань дослідження; окреслення гіпотези дослідження; відбір методів дослідження; збір, систематизація, аналіз інформації; обговорення результатів роботи (презентація, публікація, вебсторінка тощо); підбиття підсумків, оформлення та презентація результатів; оцінка проєкту; висновки, окреслення нових проблем дослідження.

Потребує обговорення питання про місце методу проєктів у системі інших методів навчання. Поза сумнівом, проєктивна технологія вельми ефективна з погляду формування у студентів того набору компетентностей, які необхідні для успіху професійних знань.

Під час вивчення дисциплін педагогічного циклу ми найчастіше використовуємо такі види проєктів як інформаційні, дослідницькі, творчі. За змістом значною мірою проєкти можуть бути міжпредметні, позапредметні та монопредметні. За способом виконання класифікуються на індивідуальні й колективні (парні, групові).

Для реалізації будь-якого проєкту необхідно дотримуватися певних критеріальних вимог. Так, розробка освітнього проєкту можлива лише у випадку:

- наявності освітньої проблеми, складності та актуальності якої відповідає навчальним запитам і життєвим потребам студентів;
- дослідницького характеру пошуку шляхів розв'язання проблеми;
- структурування діяльності відповідно до класичних стадій проєктування;
- моделювання умов для виявлення студентами навчальної проблеми;
- постановка проблеми;
- дослідження, пошук шляхів розв'язання;
- експертиза й апробація припущень;
- конструювання підсумкового проєкту (або його варіантів);
- корекція та впровадження пропозицій, вироблених під час дослідження проблеми;
- самостійний характер творчої активності студентів;

- практичне чи творче значення результату діяльності й готовність до застосування на практиці;

- публічний захист проєкту.

Щоб проблема була цікавою студентам, теми проєктів повинні бути актуальними і значущими. Якщо проєкти індивідуальні, то кожен студент проводить дослідження самостійно, і викладач виступає лише в ролі консультанта. Важливу виховну роль відіграють групові та колективні проєкти. Адже вони сприяють консолідації спільних зусиль студентів-дослідників, учать бути толерантними, з повагою ставитися до думок інших. Отже, колективні проєкти є розвивальним середовищем, яке формує соціальні вміння, перевіркою відповідності особистого досвіду потребам власної ролі в суспільстві, а головне, сприяють розвитку творчих обдарувань кожного учасника проєкту.

Під час розробки проєкту дуже важливо дотримуватися поетапності в роботі народження ідеї, визначення теми, мети, формування творчих груп, які досліджуватимуть певні аспекти проблеми.

Для підтвердження ефективності проєктивної технології, запропоную один приклад із власного викладацького досвіду. Так, навчальним планом підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки за освітньо-науковою програмою "Педагогіка вищої школи" в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка передбачено вивчення студентами навчальної дисципліни "Управління освітніми проєктами" (3 кредити ЄКТС), для методичного забезпечення якої розроблено авторську робочу програму, лекційний матеріал і тематика та зміст семінарських занять. Упродовж 10 год лекційних і 10 год семінарських занять студенти опрацьовують теоретичний і практичний матеріал за такими темами: "Поняття проєкту, життєвий цикл проєкту", "Наукові основи проєктування в освіті", "Проєктування управління розвитком закладу освіти", "Управлінський аспект реалізації освітніх проєктів", "Моніторинг та оцінювання освітніх проєктів". На семінарських заняттях студенти аналізують освітні проєкти, визначають структуру, характеризують їх за різними критеріями, обговорюють особистісні проєкти саморозвитку, вчать визначати життєвий цикл, формулювати мету й завдання проєкту, передбачати ризики та очікувані результати проєктної діяльності.

Студенти самостійно визначають тематику, працюють над розробкою індивідуальних, групових або колективних освітніх проєктів і презентують їх. Проєктування передбачає власну дослідницьку діяльність, власне рішення, свою оцінку фактів, актуальність, інтегрований характер знань (синтез кількох дисциплін) і захист ідеї: уміння аргументувати, насочність, актуальність. Роль викладача повинна змінюватися залежно від етапу над проєктом. Його завдання полягає в тому, щоб у процесі виконання проєктів реалізовувалася логічна структурна основа.

Тематика студентських проєктів різноманітна. Як приклад, випускники факультету психології, які навчалися за освітньо-науковою програмою "Педагогіка вищої школи" презентували такі освітні проєкти: "Гурток "Зрости в собі лідера" (А. Ковальчук), "Школа інформаційних технологій" (Ю. Дашченко, Є. Місюра), "Освітній бум" (В. Лещенко), "Школа твого життя" (М. Кіба), "Гурток робототехніки "Центр"" (Н. Маркіна), "Гурток настільних ігор" (О. Хомеико), "Школа психологічної просвіти для жінок", (Л. Гузар, С. Дробот). Зокрема, мета останнього проєкту полягала у

створенні такого освітнього простору, у якому жінки могли б отримувати психологічну допомогу та відповіді на запитання стосовно всіх сфер життя.

Розробники проекту ретельно й до деталей продумали ідею місцезнаходження просвітницької школи, її архітектуру, дизайн із тим, щоби створити комфортні умови для відвідувачів.

У проєктованій школі передбачалась співпраця із жінками різних вікових категорій, залучення всієї родини до занять, адже проблема спілкування дітей із батьками є досить популярною й добре, коли вона розв'язується як з одного, так і з іншого боку.

Школа гарантуватиме конфіденційність отриманої інформації від усіх учасників проєкту (в разі необхідності психолог може повідомити батькам дітей, яким не виповнилося 18 років і які є учасниками проєкту про тривожні настати у їхній поведінці).

Завдання проєкту:

- підвищення психологічної компетентності жінок із метою розширення їхніх можливостей самостійно розв'язувати проблеми, які виникають в особистому житті та професійній діяльності;

- підвищення психологічної культури суспільства в цілому;

- популяризація психологічної підтримки, психологічних служб серед населення;

- зростання рівня якості життя жінок;

- вибір таких форм просвіти, які полегшують сприйняття інформації, викликають інтерес до психологічних знань, формують потребу користуватися ними в житті;

- пропаганда здорового способу життя та популяризація лікарської допомоги, а не самолікування.

Очікувані результати впровадження проєкту:

- підвищення добробуту жінок;

- підвищення рівня психологічної обізнаності;

- підвищення якості життя у суспільстві;

- збільшення уваги на ментальне здоров'я та постійне акцентування, що воно таке ж важливе як і фізичне;

- видання методичних матеріалів, спрямованих на розвиток психологічного здоров'я жінок;

- формування індивідуального стилю навчально-професійної діяльності кожної жінки проєкту;

- підвищення рівня обізнаності жінки у її правах;

- знання та алгоритм дії в певних психологічних станах і ситуаціях, які можуть загрожувати життю та здоров'ю жінки;

- популяризація здорового способу життя.

Представлений до розгляду проєкт демонструє творчий підхід студентів до визначення теми, уміння визначати життєвий цикл, аналізувати та передбачати можливі ризики й очікувані результати від впровадження.

Варто зазначити, що підготовка колективного проєкту вимагає максимальної активізації як дослідницької, так і навчальної діяльності студентів. Проєктивна діяльність сприяє консолідації спільних зусиль учасників, незалежно від того, студенти це чи викладачі. А головне, дає можливість молодій людині самостійно здобувати знання, пізнавати світ, самостійно і креативно розв'язувати поставлене перед нею завдання.

Як свідчить аналіз практичних напрацювань викладачів, під час роботи над проєктом створюється особливий простір взаємовідносин, який забезпечує діяльність

студентів і викладачів у новій освітній парадигмі. Отже, викладач веде студента шляхом суб'єктивного відкриття, керує проєктивною діяльністю студента, до якої складовими входять і проблемно-дослідницька, і діяльнісна, і комунікативна, і самовизначальна й багато інших видів діяльності.

На думку багатьох дослідників, викладачеві важливо знати, що технологія проєктування дозволяє формувати деякі особистісні якості, які розвиваються лише в діяльності та не можуть засвоюватися вербально (через розповідь чи пояснення). До таких якостей належить вміння працювати в команді, брати на себе відповідальність за обране рішення, аналізувати результати діяльності, і ще досить важлива здатність – відчувати себе членом команди, а отже, вгамовувати свій темперамент, характер, час інтересам спільної справи.

Дискусія і висновки

Отже, участь у проєкті дозволяє студентам набути унікального досвіду, неможливого за інших форм навчання. Потенціал, який містить робота із проєктами, набагато вищий, ніж це може здатися на перший погляд. З цієї причини робота з проєктами й організація процесу керівництва є однією з найважливіших частин освітнього процесу та заслуговують особливої уваги. Проєктна технологія забезпечує перехід від традиційних освітніх технологій до нового типу навчання. Вона посилює його розвивальний характер, передбачає спільну, обґрунтовану, сплановану й усвідомлену діяльність партнерів, що вчать. Водночас проєктна технологія спрямована на формування певної системи інтелектуальних і практичних умінь, орієнтована на виконання соціальних ролей та вдосконалення особистості. Метод проєктів завжди припускає розв'язання якоїсь проблеми, що передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, з іншого – інтегрування знань, умінь із різних галузей науки, техніки, технології, творчих галузей. Створення проєкту – це надзвичайно складний і водночас цікавий процес, під час якого використовується не лише проєктивна технологія, поряд із нею – інформаційні технології, моделююча, технологія кооперованого навчання й ін. Викладач, який береться за керівництво студентським індивідуальним чи колективним проєктом, повинен мати високий рівень методичної підготовки та володіти сучасними освітніми технологіями.

Список використаних джерел

- Алексюк, А. М. (1998). *Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія. Либідь.*
- Ващенко, Г. (1997). *Загальні методи навчання.* Українська видавничка спілка.
- Пехота, О. М., Кіктенко, А. З., & Любарська, О. М. (2004). *Освітні технології.* АСК.
- Сазоненко, Г. С. (2000) *Перспективні освітні технології.* Гопак.
- Янкович, О. І. (2015). *Освітні технології сучасних навчальних закладів.* ТНПУ імені Володимира Гнатюка.

References

- Aleksyuk, A. M. (1998). *Pedagogy of higher education of Ukraine. History. Theory. Lybid.*
- Vashchenko, G. (1997). *General teaching methods: a textbook for teachers.* Ukrainian Publishing Union.
- Pehota, O. M., Kiktenko, A. Z., & Lyubarska, O. M. (2004). *Educational technologies.* ASK.
- Sazonenko, G. S. (2000) *Promising educational technologies.* Hopak
- Yankovich, O. I. (2015). *Educational technologies of modern educational institutions.* TNPU named after Volodymyr Hnatyuk.

Отримано редакцією журналу / Received: 30.06.23

Прорецензовано / Revised: 07.07.23

Схвалено до друку / Accepted: 07.07.23

Nadiia KUZMENKO, DSc (Ped.), Prof.
ORSID ID: 0000-0002-2768-5156
e-mail: nadia21@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN TEACHING PRACTICE – AN IMPORTANT TOOL FOR EDUCATION QUALITY IN HIGHER SCHOOLS

The article raises the question of the importance of using educational technologies (information, cooperative learning, modeling, projective, etc.) by teachers of higher schools, which are an important tool for the effectiveness of the educational process and its quality control. The contribution of domestic researchers to the study of the problem of using educational technologies is analyzed. The essence of the concepts "educational technology" and "pedagogical technology" is revealed. Educational technologies identify the general strategy for the development of education, a single educational space; their purpose is to forecast the development of education, its specific design and planning, prediction of results, as well as determination of standards corresponding to educational goals. Educational technologies are a broad concept that includes pedagogical technologies, which include educational, educational technologies and management technologies. Educational technologies are also socio-educational and information-communication technologies, which are end-to-end, cross all selected groups of technologies, are used in education, education (social education) and management. Attention is paid to determining the essence and features of the use of project technology in teaching practice, an example is given, the basic requirements for the organization of students' project activities and the teacher's role in this process are prescribed, and the conditions for the development of an educational project are defined. During the study of educational disciplines of the pedagogical cycle, teachers most often use informational, research, creative projects; in terms of content, they can be interdisciplinary, extracurricular and mono-subject; according to the method of implementation, projects are classified into individual and collective (pair, group). Project technology provides a transition from traditional educational technologies to a new type of learning, strengthens its developmental nature, provides for joint, justified, planned and conscious activities of partners.

Key words: *technology, educational technology, pedagogical technology, projective technology.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у збиранні, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; у рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.